

LBRIS

We know
books

FERNANDO ARAMBURU

PATRIA

Traducere din limba spaniolă și note
MARIN MĂLAICU-HONDRARI

LITERA

București
2020

CUPRINS

1. Tocuri pe parchet.....	5
2. Octombrie blând.....	9
3. Cu Txato în Polloe.....	14
4. În casa ălor.....	19
5. Mutare la adăpostul întunericului.....	24
6. Txato, <i>entzun</i>	28
7. Pietre în rucsac.....	33
8. Un episod vechi.....	38
9. Roșu.....	43
10. Convorbiri telefonice.....	48
11. Inundație.....	52
12. Zidul.....	57
13. Rampa, baia, îngrijitoarea.....	63
14. Ultimele gustări.....	68
15. Întâlniri.....	73
16. Slujba de duminică.....	78
17. O plimbare.....	83
18. Vacanță pe o insulă.....	89
19. Discrepanță.....	94
20. Doliu prematur.....	100
21. Cea mai bună dintre toți ai ei.....	105
22. Pânza de păianjen a memoriei.....	111
23. Funia invizibilă.....	116
24. O brățară de jucărie.....	120
25. Să nu mai vii.....	127
26. Cu ăștia sau cu noi.....	133

27. Prânz în familie	138
28. Între frați.....	144
29. Frunze în două culori	149
30. Golirea memoriei	154
31. Dialog în întuneric.....	160
32. Hârtii și alte obiecte	165
33. Mesaje pe ziduri	170
34. Pagini în gând	176
35. Cutie în flăcări	181
36. De la A la B.....	187
37. Tortul discordiei	192
38. Cărți.....	198
39. Eu, toporul, tu, șarpele.....	203
40. Doi ani fără față	210
41. Viața ei în oglindă	215
42. Chestiunea londoneză	220
43. Logodnici.....	228
44. Precauții	234
45. Zi de grevă	239
46. O zi ploioasă	247
47. Ce s-a întâmplat cu ei?	252
48. Schimbul doi.....	258
49. Arată-ți fața	263
50. Piciorul copoiului.....	268
51. În cariera de piatră.....	273
52. Marele vis.....	280
53. Dușmanul în casă.....	285
54. Minciuna cu febra	290
55. Exact ca mamele lor.....	295
56. Prune	301
57. În așteptare.....	306
58. Ca și făcut	312
59. Fibră de sticlă	317
60. Doctorii cu doctorii.....	324
61. Un fleac plăcut	330
62. Percheziție la domiciliu.....	335
63. Material politic.....	340

64. Unde este fiul meu?	344
65. Bindecuvântare.....	349
66. Klaus-Dieter.....	355
67. Trei săptămâni de iubire	360
68. Încheierea studiilor.....	365
69. Despărțirea.....	372
70. Patrie și baliverne	377
71. Fiică denaturată.....	382
72. Misiune sfântă.....	387
73. Dacă ești, ești	394
74. Mișcarea de eliberare personală.....	400
75. Vaza de porțelan	405
76. Tu plânge liniștit.....	413
77. Dorințe întunecate	419
78. Cursul	424
79. Atingerea meduzei.....	430
80. Comandoul Oria.....	436
81. Numai doctorul trist și-a luat la revedere de la ea.....	441
82. <i>He's my boyfriend</i>	446
83. Ceasul rău	451
84. Basci asasini.....	457
85. Apartamentul	464
86. Avea alte planuri.....	470
87. Ciuperci și urzici	475
88. Pâine însângerată.....	480
89. Aerul din sufragerie	486
90. Sperietură.....	493
91. Lista	501
92. Fiul pe care îl iubea cel mai mult	508
93. Țara celor care tac.....	515
94. Amaia.....	521
95. Bidonul cu vin.....	527
96. Nerea și singurătatea.....	533
97. Procesiunea asasinilor	540
98. Rochia albă de mireasă	546
99. Al patrulea membru	551

100. Căderea	558
101. <i>Txoria txori</i>	563
102. Prima scrisoare	571
103. A doua scrisoare	577
104. A treia scrisoare și a patra.....	582
105. Împăcare	587
106. Sindromul de captivitate.....	594
107. Întâlnire în piață.....	599
108. Doctor de meserie	605
109. Când suflă-n jar	611
110. Conversație de seară	617
111. O noapte în Calamocha	623
112. Cu nepotul.....	632
113. Sfârșit în pantă	637
114. Despărțiți de geam	642
115. Masaj	648
116. Salonul Arab.....	654
117. Fiul invizibil	661
118. Vizită neanunțată	668
119. Răbdare.....	673
120. Fata din Ondárroa.....	679
121. Discuții la vorbitor	686
122. Închisoarea ta, închisoarea mea	692
123. Cercul s-a închis	698
124. Udă learcă	703
125. Dimineață de duminică.....	708
<i>Glosar</i>	713

1

TOCURI PE PARCHET

Uite-o și pe amărâta asta, se duce s-o facă praf. Așa cum se sparge un val izbindu-se de stânci. Niște spumă și adio. Nu vede că nici măcar nu se deranjează să-i deschidă portiera? Supusă, mai mult decât supusă.

Și pantofii ăia cu toc și buzele alea date cu roșu, la cei patruzeci și cinci de ani ai ei, pentru ce? La cum ești tu, la poziția ta socială și la studiile tale, de ce te porți ca o adolescentă? Dacă te-ar vedea *aita*¹...

Când a urcat în mașină, Nerea a privit spre fereastra cu jaluzelele lăsate, din spatele cărora bănuia că mama ei o urmărea, ca de obicei. Și da, chiar dacă ea nu putea s-o vadă din stradă, Bittori o urmărea încruntată, cu milă, vorbind singură, șoptind uite cum se duce amărâta, să se împăuneze cu ea vanitosul ăla, căruia niciodată nu i-a trecut prin cap să facă pe cineva fericit. Nu-și dă seama că o femeie trebuie să fie disperată rău dacă încearcă să-și mai seducă bărbatul, după doisprezece ani de căsnicie? Până la urmă, e mai bine că nu au făcut copii.

¹ La finalul cărții, cititorii puțin sau deloc familiarizați cu limba bască vor găsi un glosar care conține cuvinte și expresii din această limbă utilizate în roman.

Nerea i-a făcut un semn scurt cu mâna înainte de a intra în taxi. Mama ei, la etajul al treilea, ascunsă în dosul jaluzelelor, și-a mutat privirea. Pe deasupra acoperișurilor se vedea o fâșie largă de mare, farul de pe insula Santa Clara, nori subțiri în depărtare. Prezentatoarea de la vreme anunțase soare. Și ea, ai, cât am îmbătrânit, s-a uitat din nou la stradă și taxiul nu se mai vedea.

A căutat mai departe, dincolo de acoperișuri, dincolo de insulă și de linia albastră a orizontului, dincolo de norii îndepărtați, tot mai departe, în trecutul pierdut pentru totdeauna, imagini de la nunta fiicei sale. A văzut-o din nou în catedrala Buen Pastor, îmbrăcată în alb, cu buchetul de flori și cu fericirea ei excesivă, a privit-o lung când a ieșit, atât de zveltă, atât de zâmbitoare, atât de frumoasă, și a avut o presimțire rea. Seara, când s-a întors singură acasă, a fost la un pas de a se opri în fața fotografiei lui Txato pentru a-i mărturisi temerile sale; dar o durea capul și, în plus, Txato, atunci când venea vorba despre chestiuni familiale, mai ales despre fiică-sa, avea obiceiul de a deveni sentimental. Era un bărbat care plângea ușor, și chiar dacă fotografiile nu plâng, știu eu ce vreau să zic.

Tocurile erau pentru a-i stârni pofta lui Quique, și nu pofta care se potolește cu mâncare. Țac, țac, țac, le auzise mai devreme răsunând pe parchet. Stai să vezi că mi-l găurește. Dar nu i-a reproșat nimic, ca să nu înceapă o ceartă. Nu aveau să stea mult. Veniseră pentru a-și lua rămas-bun. Iar lui, la nouă dimineața, gura îi mirosea deja a whisky sau a una dintre băuturile pe care le vinde.

– Sigur o să te descurci singură, *ama*?

– De ce nu mergeți cu autobuzul la aeroport? Taxiul de aici la Bilbao o să vă coste o avere.

El:

– Nu-ți face probleme pentru asta.

Bagajele, incomoditatea, lentoarea, a justificat el.

– Da, dar aveți timp berechet, nu?

– *Ama*, nu mai insista. Mergem cu taxiul și gata. E mai comod.

Quique dădea semne de nerăbdare.

– E singurul comod.

A zis că iese afară să fumeze o țigară până mai stați voi de vorbă. Mirosea a parfum de trăsnea. Dar gura îi miroase a băutură și e abia nouă dimineața. Înainte de a ieși, s-a privit în oglinda din hol. Un îngâmfat. Apoi (autoritar, cordial dar rece?) către Nerea:

– Nu sta mult.

Cinci minute, i-a promis. S-a dovedit că au fost cinci-sprezece. Odată rămase singure, i-a spus maică-sii că acea călătorie la Londra însemna mult pentru ea.

– Nu-mi dau seama ce rol o să joci tu în discuțiile soțului tău cu clienții. Sau lucrezi pentru firma lui și ai uitat să-mi spui?

– Mă duc la Londra ca să salvez căsnicia noastră.

– Încă o dată?

– Ultima dată.

– Și care-i tactica, de data aceasta? O să stai lângă el ca să nu te înșele cu prima care-i iese în cale?

– *Ama*, te rog. Nu mă face să mă simt prost.

– Ești foarte frumoasă. Ți-ai schimbat coafeza?

– Mă duc la aceeași.

Nerea a coborât brusc vocea. După primele șoapte, maică-sa a privit spre ușa camerei, ca și cum s-ar fi temut să nu fie spionate de un străin. Nu, nimic, renunțaseră la ideea de a adopta un copil. S-au tot gândit. Poate un chinez, un rus, un negrișor. Fie fată, fie băiat. Nerea nu renunțase cu

totul, dar Quique dăduse înapoi. Vrea un fiu al său, carne din carnea lui.

Bittori:

– Dar ce l-a apucat acum de vorbește ca-n Biblie?

– Se crede modern, dar e mai tradiționalist decât orezul cu lapte.

Nerea se interesase singură ce acte trebuiau pentru a face o adopție și, da, îndeplineau toate cerințele. Banii nu erau o piedică. Era dispusă să călătorească până în cealaltă parte de lume, numai să fie mamă, în sfârșit, chiar dacă nu ea adusese copilul pe lume. Dar Quique i-a tăiat-o scurt. Nu și nu.

– Cam nesimțit băiatul, nu crezi?

– Vrea un băiat făcut de el, să-i semene, să joace cândva la Real Madrid. E obsedat, *ama*. Și știi că o să-l aibă. Când își pune ceva în cap... Nu știi cu cine. Cu oricare va fi dispusă. Nu mă întreba. Habar n-am. Va închiria un pântece și va plăti oricât va costa. Din partea mea, eu sunt gata să-l ajut să găsească o femeie sănătoasă care să-i facă pe plac.

– Ești dusă cu capul.

– Încă nu i-am spus. Poate că o să prind ocazia zilele astea, la Londra. M-am gândit bine. N-am nici un drept să-i cer să fie nefericit.

Și-au atins obrajii în ușa locuinței. Bittori: da, se descurcă singură, drum bun. Nerea, de pe hol, în timp ce aștepta liftul, a zis ceva despre ghinion, dar că nu trebuie să renunțăm la bucurie. Apoi i-a sugerat mamei sale să schimbe preșul de la intrare.

2

OCTOMBRIE BLÂND

Înainte de faza cu Txato chiar credea, dar acum nu mai crede. Și cât de credincioasă fusese în tinerețe! Chiar fusese la un pas de a se călugări. Ea și prietena aceea din sat, nici nu vrea să-și amintească de ea. Amândouă au dat înapoi în ultima clipă, când urmau să înceapă noviciatul. Dar acum, toate astea cu învierea morților, viața veșnică, Creatorul și Sfântul Duh i se par niște minciuni sfruntate.

Au enervat-o cumplit unele vorbe de-ale preotului, cum că vezi, Doamne... N-a îndrăznit să nu dea mâna cu un domn atât de important. I-a simțit-o vâscoasă. Dar l-a privit drept în față, spunându-i fără vorbe, cu lumina ochilor ei, că nu mai era credincioasă. Imediat ce l-a văzut pe Txato în sicriu, credința ei a explodat ca o bulă. A simțit chiar și fizic.

Totuși, din când în când, se mai duce la biserică, mânată poate de puterea obișnuinței. Se așază în ultimele bănci, se uită la spatele și la cefele enoriașilor, vorbește cu sine. E multă singurătate acasă la ea. Și pe ea n-o să o vezi prin baruri și cafenele. Cumpărături? Strictul necesar. I-a dispărut orice urmă din cochetăria, altă bulă?, pe care o avea înainte de faza cu Txato. Și dacă nu ar insista Nerea, ar purta zilnic aceleași haine.

În loc să intre în magazine, preferă să intre în biserică și să practice ateismul ei tăcut. Fără blasfemie și fără să-și bată joc de credincioșii strânși acolo. Privește imaginile și zice / gândește: nu. Uneori zice / gândește clătînând ușor din cap în semn de refuz.

Dacă nimerește în timpul slujbei, stă mai mult timp. Și neagă tot ceea ce afirmă preotul. Să ne rugăm. Nu. Acesta este trupul lui Cristos. Nu. Și o ține așa tot timpul. Uneori, învinsă de oboseală, moțăie cu discreția cuvenită.

Când a ieșit din biserică iezuiților, de pe strada Andía, cerul se întunecase deja. Era joi. Temperatura era plăcută. După-amiază văzuse panoul luminos al unei farmacii arătând douăzeci de grade. Trafic, trecători, porumbei. A observat o față cunoscută. Fără să stea pe gânduri, a trecut pe celălalt trotuar. Schimbarea bruscă de direcție a obligat-o să intre în piața Guipúzcoa. A traversat-o ținând aleea de lângă iaz. S-a uitat un timp la rațe. Nu mai fusese de mult pe acolo. Dacă bine-și amintea, de când Nerea era o fetiță. Și-a amintit lebedele negre, care acum nu se mai vedeau. Ding dang ding. Ceasul primăriei i-a alungat gândurile.

Ora opt. Vreme călduță, octombrie blând. Brusc, și-a amintit ce-i spusese Nerea în acea dimineață. Să schimbe preșul? Nu, nu trebuie să renunți la bucurie. Bleah, o prostie pentru bătrâni ca să le mai ridici moralul. Nu-i venea deloc greu să accepte că era o seară superbă. Dar de aici până la a sări în sus de bucurie, era nevoie de altfel de stimuli. Cum ar fi? Pff, habar n-am. Să se inventeze o mașinărie de înviat morții și să-mi dea soțul înapoi. S-a întrebat dacă nu cumva, după atâția ani, era cazul să uite. Să uite? Ce înseamnă asta?

În aer plutea un miros ca de alge și de umezeală marină. Nu era frig deloc, nu bătea nici măcar o adiere de vânt, iar cerul era senin. Motive suficiente, și-a zis, pentru a merge

acasă pe jos și a nu mai da banii pe autobuz. Pe strada Urbieta și-a auzit numele. A auzit limpede, dar n-a vrut să-și întoarcă privirea. Ba chiar a grăbit pasul, dar a fost degeaba. Niște pași și mai grăbiți au ajuns-o din urmă.

– Bittori, Bittori!

Vocea era mult prea aproape, nu se mai putea preface că n-o auzea.

– Ai aflat? Cică renunță, n-o să mai facă atentate.

Bittori n-a avut cum să nu-și amintească zilele când exact această vecină evita să o întâlnească pe casa scărilor, sau aștepta la colțul străzii, în ploaie, cu punga de cumpărături între picioare, ca să nu dea ochii cu ea la intrare.

A mințit:

– Da, am aflat recent.

– Ce veste bună, nu? O să avem și noi pace, în sfârșit. Era timpul.

– O să vedem, o să vedem.

– Mă bucur mai ales pentru voi, cei care ați suferit atât de mult. Să termine odată cu astea și să ne lase în pace.

– Ce să termine?

– Să nu-i mai facă pe oameni să sufere, să lupte pentru ce vor ei, dar fără să ucidă.

Cum Bittori, tăcută, nu se arăta interesată de a continua dialogul, vecina și-a luat la revedere de parcă și-ar fi amintit brusc că avea ceva urgent de rezolvat.

– Am plecat, i-am promis copilului că-i fac barbun la cină. Îi place tare mult. Dacă mergi spre casă, vin cu tine.

– Nu, mă întâlnesc cu cineva aici.

Ca să n-o mai vadă pe vecină, a traversat pe celălalt trotuar și a umblat o vreme în zonă, fără țintă. Că altfel, neobrăzată, curățind barbunul pentru fiul ei, care mereu mi s-a părut cam prost, pe lângă faptul că e un cretin, dacă

mă aude ajungând acasă la scurt timp după ea, o să-și zică: hopa, n-a vrut să umble cu mine. Bittori. Ce? Te lași cuprinsă de ranchiună și doar ți-am spus de atâtea ori. Bine, ia mai lasă-mă-n pace.

Mai târziu, în drum spre casă, și-a trecut palma peste scoarța aspră a unui copac și și-a zis în sinea ei: mulțumesc pentru omenia ta. Pe urmă a atins zidul unei clădiri și a repetat cuvintele. Apoi, fără a se opri din drum, a făcut la fel cu un coș de gunoi, cu o bancă, cu stâlpul unui semafor și cu alte obiecte de uz urban întâlnite în drumul său. Portalul clădirii era cufundat în întuneric. A fost tentată să ia liftul. Atenție. Zgomotele ar putea să o trădeze. S-a hotărât să urce desculță cele trei etaje. A mai găsit timp pentru a șopti o ultimă mulțumire, ție, balustradă, pentru omenia ta. A băgat cheia în broască în cel mai silențios mod posibil. Ce are Nerea cu preșul ăsta? Chiar că n-o înțeleg pe fata asta și cred că n-am înțeles-o niciodată.

La puțin timp, a sunat telefonul. *Ikatza*, făcută o minge de păr negru, moțaia pe canapea. Fără să se miște, cu ochii întredeschiși, și-a urmărit stăpâna care se îndrepta spre telefon. Bittori a așteptat până când telefonul n-a mai sunat, a recunoscut numărul de pe display și l-a format.

Xabier, agitat. *Ama, ama*. Să deschidă televizorul.

– Am aflat deja. De la cine? Aia de deasupra.

– A, credeam că nu știi.

I-a zis că o pupă, ea la fel și au încheiat convorbirea. Și-a zis: n-o să dau drumul la televizor. Dar, după puțin timp, curiozitatea a fost mai puternică decât ea. Pe ecran i-a văzut pe cei trei cu cagule și berete, așezați la o masă, model Ku Klux Klan, față de masă albă, drapele patriotice, un microfon, și s-a întrebat: mama celui care vorbește i-o fi recunoscând vocea? Imaginile acelea o dezgustau puternic,

ii întorceau stomacul pe dos. Nu le-a mai putut suporta și a stins televizorul.

Ziua se sfârșise pentru ea. Cât era ceasul? Aproape zece. A pus apă proaspătă pentru pisică și s-a culcat mai devreme decât de obicei, fără să cineze, fără să deschidă revista de pe noptieră. S-a oprit, în cămașă de noapte, în fața fotografiei lui Txato, atârnată de unul dintre pereții dormitorului, pentru a-i spune:

– Mâine vin la tine ca să-ți dau vestea. Nu cred c-o să te bucuri; dar, în sfârșit, e știrea zilei și ai tot dreptul s-o afli.

Pe întuneric, și-a forțat ochii să scoată o lacrimă. Nimic. Ușcați. Și Nerea n-a sunat. Nici măcar nu s-a deranjat să-i spună dacă au ajuns cu bine la Londra. Firește, e prinsă cu încercarea de a-și salva căsnicia.